

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา Digital Leadership of Educational Administrators

Received: October 25, 2024

Revised: January 29, 2025

Accepted: March 4, 2025

ปณัฏฐา ขันภักดี^{1*} และชัยวิชิต เขียรชนะ²

Panutchaya Kunpakdee^{1*} and Chaiwichit Chianchana²

^{1,2} คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 1518 ถนนประชาชื่น 1 แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

^{1,2} Faculty of Technical Education King Mongkut's University of Technology North Bangkok, 1518, Pracharat 1, Wongsawang, Bangsue, Bangkok 10800

*Corresponding Author, E-mail: kunpakdeepok33@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้และทักษะที่หลากหลาย บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล การสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร และความคล่องตัวทางดิจิทัล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ได้ จะมีศักยภาพในการปรับตัวและนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล และผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

Technological advancements have compelled educational administrators to adapt their roles to enhance the quality of education. Emphasis is placed on developing executives to have a variety of knowledge and skills. This article aims to synthesize the key components of digital leadership for educational administrators, which consist of six aspects: digital vision, digital communication, building digital learning networks, fostering a digital learning culture, professional development for staff, and enhancing digital agility. The study results indicate that educational administrators who can develop these components will have the ability to adapt and lead their institutions toward success in the digital era effectively.

Keywords : Digital Leadership and Educational administrators

บทนำ

ในโลกยุคดิจิทัลที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่มีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาจเผชิญกับความท้าทายในการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อทั้งครูและนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน สังคม และชาติ ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการเสริมสร้างคุณภาพของกำลังคน ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบให้กับประเทศในการแข่งขันและความสามารถในการคงอยู่บนเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษา เพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก (Office of the Education Council Secretariat, 2017) การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ผู้บริหารในยุคสมัยใหม่ควรมีภาวะผู้นำด้านดิจิทัล (Keesookpun, 2016) การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของทุกชาติทุกภาษา รวมถึงประเทศไทย ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ซึ่งถูกเรียกว่า “ยุคดิจิทัล” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งความรู้ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้มากขึ้น ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การสื่อสาร หรือ การศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้ชีวิตประจำวันมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น (Pakotang, 2018) ผู้บริหารในยุคดิจิทัล จึงต้องมีความเข้าใจและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพราะผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมภายในสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการมีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Sheninger, 2019)

แม้ว่ามีงานวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา แต่ยังขาดการศึกษาเฉพาะที่นำเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลในบริบทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำด้านดิจิทัลในระดับสูง จะมีความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน และสามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Saensuk, 2016) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นอย่างดี รวมถึงต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และห้องเรียนอย่างเหมาะสม เริ่มจากการยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล ผู้บริหาร และครู จากนั้นจึงส่งเสริมให้ครูบูรณาการศาสตร์การสอน เนื้อหา และเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อให้การจัดการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (Chaemchoy, 2015) การมีภาวะผู้นำด้านดิจิทัลสะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้อิทธิพลและอำนาจในการกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ ความรู้ และความสามารถในการนำกระบวนการดิจิทัลมาใช้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งชี้แนะพฤติกรรมของบุคลากรให้บรรลุเป้าหมาย และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (Somprach, 2019) ในการบริหารจัดการสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอต่อการใช้งาน (Pakotang, 2018)

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน สถานศึกษาก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายในการปรับตัว เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารและการเรียนการสอน การขาดความพร้อมหรือขาดทักษะด้านดิจิทัลอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนและองค์กรในภาพรวม แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา แต่ยังคงขาดการนำเสนอองค์ประกอบที่ชัดเจนของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร ในบริบทของสถานศึกษา บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลที่ถูกสังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนผู้บริหารในการปรับตัวและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล

1. ความหมายของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล

จากการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ (NewNormal) สิ่งสำคัญ คือ ผู้นำต้องมีความรู้และสามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย คุณลักษณะของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลตามทัศนะของนักทฤษฎีและนักวิชาการ ประกอบด้วย ดังนี้ Martin and Grydziecki (2006) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการรับรู้และใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำต้องสามารถดำเนินการต่างๆ เช่น การระบุ (Identify) เข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) บูรณาการ (Integrate) ประเมิน (Evaluate) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesize) ทฤษฎาดิจิทัล นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ การสร้างสื่อ และการสื่อสารกับผู้อื่นในบริบทต่างๆ ของชีวิต เพื่อการแสดงออกและสะท้อนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

Stodd (2017) และ American Library Association (2013) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการค้นหา ประเมิน สร้าง และสื่อสารผ่านสารสนเทศดิจิทัล ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้ ความเข้าใจและทักษะทางเทคนิคที่จำเป็น ทำให้การบริหารงานมีความคล่องตัวในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

Pakotang (2018) กล่าวว่า เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งแสวงหาความรู้และใช้ความรู้นั้นในการเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ครู เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มพลังในการเรียนรู้ของผู้เรียน และพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องสามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

Kanchanathanachai (2019) และ Tama and Sriputtarin (2021) กล่าวว่า เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการใช้ความรู้และความสามารถด้านดิจิทัลบริหารงาน โดยการสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

Suksaen (2020) กล่าวว่า เป็นผู้นำที่มีสมรรถนะหลักในการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากสถานการณ์ในปัจจุบัน

Klanpaitoon (2021) และ Pusri (2022) กล่าวว่า เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษา

Thawinkan (2021) และ Sunthawong (2022) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์ ความรู้และความสามารถในการนำกระบวนการทางดิจิทัลมาใช้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยสรุปภาวะผู้นำด้านดิจิทัล คือ พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงความรู้และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้ และทักษะ สามารถบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาอย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงและสรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ดังนี้

Sheninger (2014) กล่าวว่า ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลมีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้ 1) การสื่อสารดิจิทัล 2) การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การสอนและการเรียนรู้ 5) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 6) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล สร้างมุมมองและแผนกลยุทธ์ และ 7) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร โดยองค์ประกอบเหล่านี้ส่งเสริมการใช้โซเซียลมีเดียเพื่อเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และสนับสนุนการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน พร้อมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ส่วนบุคคลและเชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

Zhu (2016) กล่าวว่า ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร 4) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และ 5) การสื่อสารดิจิทัล โดยองค์ประกอบเหล่านี้มุ่งเน้นที่วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความคิดสร้างสรรค์ การสรุปข้อมูลอย่างเป็นบวก การทำงานร่วมกัน และความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Chaemchoy (2017) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 2) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 3) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 4) การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และ 5) การเป็นพลเมืองดิจิทัล จากองค์ประกอบนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ พัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรม สร้างแรงบันดาลใจและวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงองค์กร พร้อมปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

Elliott (2017) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การรู้ดิจิทัล 3) การค้นหาและการใช้งาน 4) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล และ 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล องค์ประกอบเหล่านี้มุ่งเน้นที่วิสัยทัศน์ดิจิทัล ความคล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยี การใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจในทักษะของบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

Sullivan (2017) กล่าวว่า ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) การรู้ดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) การสร้างโอกาส 4) การเป็นพลเมืองดิจิทัล 5) การสื่อสารดิจิทัล 6) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 7) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล และ 8) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล องค์ประกอบเหล่านี้เน้นถึงความรู้ดิจิทัล วิสัยทัศน์ดิจิทัล การป้องกัน การแสดงตัวตน การสื่อสาร การปรับตัว ความตระหนักต่อตนเอง และการสร้างวัฒนธรรมในบริบทดิจิทัล

Thannimalai and Raman (2018) กล่าวว่า ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสารดิจิทัล 4) การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และ 5) การเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะเน้นเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ความเป็นเลิศในวิชาชีพ การทำงานร่วมกัน และการเป็นพลเมืองดิจิทัล

Pakotang (2018) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีดังนี้ 1) การใช้เครื่องมือที่มีเทคโนโลยี 2) การค้นหาและใช้งาน 3) การสอนและเรียนรู้ 4) การสื่อสารดิจิทัล 5) การสร้างนวัตกรรม และ 6) การเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างปลอดภัย

Leesakul (2018) กล่าวว่า ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การค้นหาและใช้งาน 3) ความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศมาใช้ (Data Driven) 4) ความเข้าใจในความรู้และทักษะของบุคลากร และ 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

Somprach (2019) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลมี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร 3) สมรรถนะและความสามารถทางดิจิทัล 4) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 5) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

Phromsi (2019) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลมี 6 ประการ ได้แก่ 1) การรู้ดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) การสร้างโอกาส 4) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล 5) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และ 6) การสอนและการเรียนรู้

Onla-or et al. (2020) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล 2) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 3) การสร้างนวัตกรรม 4) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล และ 5) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

Tama and Sriputtarin (2021) กล่าวว่า คุณลักษณะเด่นขององค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร 5) การสอนและการเรียนรู้ และ 6) สมรรถนะและความสามารถทางดิจิทัล โดยองค์ประกอบเหล่านี้เน้นการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วม การสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนได้ทำตารางสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์ตัวแปรการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	Sheninger (2014)	Zhu (2016)	Chaemchoy (2017)	Elliott (2017)	Sullivan (2017)	Thannimalai and Raman (2018)	Pakotang (2018)	Leesakul (2018)	Somprach (2019)	Phromsi (2019)	Onla-or et al. (2020)	Tama and Sriputtarin (2021)	ความถี่	ร้อยละ	ค่าที่ได้
1) การใช้เครื่องมือที่มีเทคโนโลยี						/	/						1	8.3	
2) การค้นหาและใช้งาน				/			/	/					3	25.0	
3) การสอนและเรียนรู้	/						/			/		/	4	33.3	
4) การสื่อสารดิจิทัล	/	/			/	/	/				/		6	50.0	2
5) การสร้างนวัตกรรม		/					/				/		3	25.0	
6) การเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างปลอดภัย							/						1	8.3	
7) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	/	/	/	/	/	/		/	/	/	/	/	11	91.7	1
8) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล			/	/		/		/	/				5	41.7	4
9) การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	/		/			/							3	25.0	
10) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ			/		/								2	16.7	
11) การเป็นพลเมืองดิจิทัล			/		/	/							3	25.0	
12) การสร้างโอกาส					/					/			2	16.7	
13) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร	/	/						/	/			/	5	41.7	5
14) สมรรถนะและความสามารถทางดิจิทัล					/				/			/	3	25.0	
15) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	/	/							/	/	/	/	6	50.0	3
16) การรู้ดิจิทัล				/	/					/			3	25.0	
17) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล				/	/			/		/	/		5	41.7	6
18) การมีความคิดสร้างสรรค์	/											/	2	16.7	

จากตาราง 1 การสังเคราะห์ตัวแปรการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเกณฑ์ในการเลือกเฉพาะด้าน ผู้วิจัยเลือกตัวแปรที่มีความถี่ 5 ขึ้นไปมาใช้ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสื่อสารดิจิทัล 3) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 5) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร และ 6) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล

1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล คือ ความสามารถด้านกลยุทธ์และการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนมุมมองบุคลากรภายในองค์กร

2) การสื่อสารดิจิทัล คือ ความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ผ่านการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการสื่อสารในองค์กร

3) การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ คือ การสนับสนุนด้านการเรียนรู้ทั้งภายในและระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

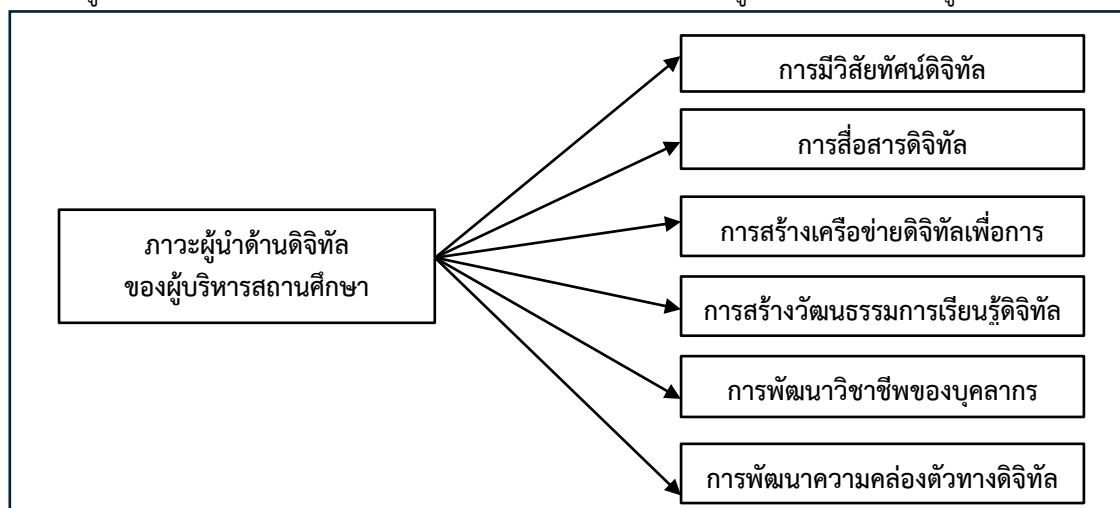
4) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล คือ การส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณ แหล่งเรียนรู้ และสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและผลักดันให้บุคลากรในองค์กรพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

5) การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรและ คือ ความสามารถด้านการวางแผน การจัดการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ให้กับบุคลากรในองค์กร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน

6) การพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล คือ การส่งเสริมและการใช้ข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยผู้เขียนได้สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลที่ได้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของผู้บริหารสถานศึกษา ดังภาพ 1

2. องค์ความรู้ใหม่ : องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสังเคราะห์ตัวแปรการศึกษาขององค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เขียนได้พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาพ1 กรอบแนวคิด

บทสรุป

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล บทความนี้ได้สังเคราะห์องค์ประกอบหลัก 6 ประการ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร และการพัฒนาความคล่องตัวทางดิจิทัล องค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและประสิทธิภาพการจัดการองค์กร เพื่อให้สถานศึกษาเติบโตและปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล บทความนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการสนับสนุนผู้บริหารให้พัฒนาองค์ความรู้ทักษะ และทัศนคติด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ

References

- American Library Association. (2013). *Digital literacy, libraries, and public policy*. Washington, D.C.: Office for Information Technology. Retrieved from <http://hdl.handle.net/11213/16261>
- Chaemchoy, S. (2015). Technology Leadership: Leading Technology Into 21st Century School. *Journal of Education and Innovation*, 17(4), 216–224. retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/43757 (in Thai)
- _____. (2017). *School Management in the Digital Era*. Phitsanulok: Naresuan University Press. (in Thai)
- Elliott, T. (2017, August 25). *Digital Leadership: A Six-Step Framework For Transformation*. G.R. JENKIN & ASSOCIATES. <https://grjenkin.com/articles/category/big-data/1179608/08/25/2017/digital-leadership-a-six-step-framework-for-transformation>
- Kanchanathanachai, K. (2019). *Digital Leadership Indicators for Administrators in Schools Under the Office of the Basic Education Commission* (Doctoral dissertation). Nakhon Pathom: Mahamakut Buddhist University. (in Thai)
- Keesookpun, E. (2016, November 1). *School Management in Digital Era*. TruePlookpanya. <https://www.trueplookpanya.com/education/content/52232> (in Thai)
- Klanpaitoon, S. (2021). *A MODEL FOR DEVELOPING ADMINISTRATOR'S INSTRUCTIONAL LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE* (Doctoral dissertation). Phitsanulok: Naresuan University. (in Thai)
- Leesakul, P. (2018, September 26). *Leadership in the Digital Era: Leadership in the Digital World*. Medium. <https://aj-pakornleesakul.medium.com/leadership-in-digital-era-ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล-5f66d3a5b3fe> (in Thai)
- Martin, A., & Grudziecki, J. (2006). Digeulit: Concepts and tools for digital literacy development. *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, 5(4), 249–267. <https://doi.org/10.11120/ital.2006.05040249>
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *National Education Plan B.E. 2560 - 2579 (2017 - 2036)*. Bangkok: Prikwan Graphic. (in Thai)
- Onla-or, C., Bangwiset, S., Saenpao, K., & Onla-or, S. (2020). Digital Era Leadership for Educational Administration. *College of Asian Scholars Journal*, 10(1), 108-119 (in Thai)

- Pakotang, J. (2018). *Digital Leadership for Professional School Administrators*. Ubon Ratchathani: Siritham Offset. (in Thai)
- Phromsi, C. (2019). *Developing a Digital Leadership Model for Successful Digital Reform*. (in Thai)
- Pusri, A. (2022). *Strategies for the Development of Digital Leadership for Administrators of Small Schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2* (master's thesis). Mahasarakham: Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1667> (in Thai)
- Saensuk, C. (2016). *Leadership* (3rd ed.). Bangkok: Triple Group Co., Ltd. P.148 (in Thai)
- Sheninger, E. C. (2014). *Digital leadership: changing paradigms for changing times*. United States of America: Corwin.
- _____. (2019). *Digital leadership: changing paradigms for changing time*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Somprach, K. (2019). *Leadership: Concepts, Theory and development*. Faculty of Education, Khon Kaen University. (in Thai)
- Stodd, J. (2017, November 6) *Ten reasons for social leadership*. Global Focus Magazine. <https://globalfocusmagazine.com/10-reasons-social-leadership/>
- Suksaen, K. (2020). *Digital Leadership Development Model For School Administrators Of Saint Gabriel's Foundation, Thailand* (Doctoral dissertation). Pathum Thani: Rangsit University. (in Thai)
- Sunthawong, P. (2022). *The Guidelines to Develop the Digital Leadership for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham* (Doctoral dissertation). Mahasarakham: Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1659> (in Thai)
- Sullivan, L. (2017, June 21). *8 Skills Every Digital Leader Needs*. CMSWire.Com. <https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs/>
- Thannimalai, R., & Raman, A. (2018). THE INFLUENCE OF PRINCIPALS' TECHNOLOGY LEADERSHIP AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT ON TEACHERS' TECHNOLOGY INTEGRATION IN SECONDARY SCHOOLS. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 15(1), 201–226. <https://e-journal.uum.edu.my/index.php/mjli/article/view/mjli2018.15.1.8> (in Thai)
- Tama, L., & Sriputtarin, S. (2021). Digital Era Leadership of School Administrators Affecting Educational Quality Assurance System Implementation of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 22. *Rajapark Journal*, 15(38), 224–240. retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/248088> (in Thai)
- Thawinkan, D. (2021). *Digital Leadership*. Khon Kaen: Faculty of Education, Khon Kaen University. p.135 (in Thai)
- Zhu, P. (2016). The plant cell. *Journal Description*, 18(9), 102.